

СТАНОВИЩЕ

относно: конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“, професионално направление 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Книгознание, библиотекознание, библиография - История на книгата), публикуван в Държавен вестник, бр. 92 от 18.11.2022

от проф. д-р Ана Георгиева Лулева, Институт за етнология и фолклористика с Етнографски музей при БАН, назначена за член на научното жури със заповед № РД-38637/09.12.2022 на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

В конкурса участва един кандидат: гл. ас. д-р Валентина Милчова Миткова

Съгласно представената справка за изпълнение на минималните национални изисквания по чл.26 на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“, кандидатката отговоря на условията за участие в конкурса. Изпълнени са минималните национални изисквания и допълнителните изисквания на СУ „Св. Климент Охридски“ за заемане на академична длъжност „доцент“ по всички показатели, а по показателите за публикации и цитирания надвишава значително приетия минимум.

Гл. ас. д-р Валентина Миткова преподава във Философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, Катедра по „Библиотекознание, научна информация и културна политика“, като води лекции и упражнения в две научни полета – „история на книгата“ и „история на жените и половете“. В тези полета тя е развила и своите научни интереси, като е намирала успешно пресечната точка между тях, а именно, правейки задълбочени изследвания на книгоиздаването и периодичния печат през призмата на пола и женското писане. Последователно в редица статии авторката разглежда отделни проблеми в женското писане, полови аспекти на историята на книгата, женския периодичен печат и др.

Споделяйки феминистки и чувствителни към половите различия позиции, авторката си поставя за цел „да проследи начина, по който периодичният печат, адресиран към женската читателска публика в България от края на XIX до 40-те години на XX в., допринася за еманципацията и културната модернизация на представителките

на женския пол“. Ключови понятия, задаващи макрорамката на изследването са „модернизация“, „еманципация“, „литературен феминизъм“. Анализирани са две групи издания – феминистки и представители на левия печат, и домакински. Валентина Миткова аргументира тезата, че „българският женски периодичен печат от края на XIX до 40-те години на XX в. споделя общата кауза за превръщане на българките в активни участнички в изграждането на модерния (европейски) облик на страната, за осезателно трансформиране на обществените нагласи към т.нар. женски въпрос и еманципация на женския пол“. Съчетавайки в изследването подходите на двете полета – история на книгата и историата на жените и половете, Валентина Миткова успява да изведе женската книжнина и жените създателки на книжнина от маргиналната им позиция и да ги направи видими за българския читател.

Първа глава („Женският периодичен печат в контекста на съвременните феминистки изследвания“) задава теоретичен и историографски контекст на изследването - очертава в исторически план разглеждането на женското писане като маргинално, второстепенно, неравноценно на мъжкото и отразяващо половите йерархии в обществото, и представя основните авторки и тези в феминистката критика. В този контекст са коментирани тезите на българските изследователки на женското писане, направен е преглед на историографията за женската книжовна активност в разглеждания период и се поставя проблемът за женския периодичен печат през модерната епоха като последователно се проследява развитието му в западната изследователска традиция и във феминистките изследвания в Югоизточна Европа (по примера на Сърбия, Гързия и Турция). Тази глава съдържа ценни коментари и е сполучливо въведение към собственото изследване на авторката.

Втора глава, озаглавена „Женският периодичен печат в контекста на българската модернизация“, проследява интереса към т.нар „женски въпрос“ и литературния феминизъм от средата на 19 в. насетне. Последователно са очертани възгледите на видни възрожденци за женското образование и роля, на пишещите жени от същия период и участието им в национални каузи като просветителки – учителки и активистки на благотворителни дружества. Във втората част на тази глава се разгръща очерк за мястото на жените и половете асиметрии в институциите на националната държава в сферата на образованието, науката, културата и политическото гражданство. В този контекст се тематизира раждането на модерния български феминизъм, спецификата на българското женско движение и доминиращите дискурси за природата на жената и мястото ѝ в обществения живот. В така очертаната картина се разполага разказът за развитието на

българския периодичен печат като модерна форма на публичност и по-специално – за женския периодичен печат в следосвобожденска България. Авторката прави типология на женските периодични издания, насочени към жените и с жени редакторки и издателки, следвайки терминологията на Карен Офън – „издания с ясно заявен „индивидуалистки“ феминистки дискурс и женски вестници и списания, съзнателно избягващи открита политизация, етикетирани като „домакински“ (105 с.), „релационно феминистки“ .

В трета глава („Женски периодични издания в България от 1878 г. до 40-те години на XX в: стратегии за модернизирание и еманципиране на българските жени“) е направен собствено авторският принос в анализа на женската преса в изследвания период. Последователно са разгледани експлицитно феминистките издания - „Женский свят“ (1893–1898), „Женски глас“ (1899/1901–1944), „Равноправие“ (1908–1911/1914), „Гражданка“ (1911–1912), „Женски труд“ (1904–1905), „Благоденствие“ (1921–1924) и „Недоволната“ (1931), и домакинските (релационнофеминистки) издания - „Българка“ (1896–1904), „Мода и домакинство“ (1897–1906). Много добре е представена картината на женския домакински печат в периода между двете световни войни.

Заклучението обобщава авторските изводи относно приноса на женските периодични издания за еманципацията и културната модернизация на българките от края на XIX до 40-те години на XX. Основавайки се на анализа на избраните издания – тяхното съдържание, редакторски политики и решения, Валентина Миткова показва, че женските издания от края на XIX и първите четири десетилетия на XXв. „се обединяват в стремежа си за превръщане на българките в активни участнички в изграждането на модерния (европейски) облик на страната и за осезателно трансформиране на обществените нагласи към т.нар. женски въпрос.“ (219), притежават потенциал и оказват трансформативно въздействие за конструиране на женските колективни идентичности. Авторката хвърля мост и към следващия исторически период – на държавния социализъм, като щрихира облика на новите женски списания – „Жената днес“ и „Лада“, създадени на мястото на ликвидираната свободна женска преса.

Трудът на Валентина Миткова е постигнал целта си: съчетавайки подходите на двете полета, история на книгата и четенето и историята на жените и половете. Чрез сполучливо контекстуализиране и подходящо рефериране към релевантната световна литература, авторката е успяла да покаже мястото на женския периодичен печат в модернизирания българско общество и неговия трансформативен потенциал. С

това тя прави ценен принос към българската историческа наука от перспективата на пола – едно все още рядко срещано постижение.

Публикациите на д-р Валентина Миткова са оригинални и приносни, без данни за плагиатство. Във всички тях авторката се разкрива като ерудиран и много перспективен учен.

Всичко констатирано до тук ми дава пълно основание да дам **положителна оценка** на научните постижения на гл. ас. д-р Валентина Миткова и да гласувам убедено „за“ нейния избор на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки (Книгознание, библиотекознание, библиография - История на книгата),

26.03.2023

гр. София

проф. д-р Ана Лулева